

הגאולה השלמה / הרב דרוקמן שליט"א

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרי (1). את היציאה משעבוד לגאולה צריך אדם מישראל לחיות מחדש בכל שנה ושנה. לכך מיועד זמן חרותנו זה.

תפקידו של עם ושל אדם לחיות כני חורין. לא להיות משועבדים לאחרים בכל שעבוד שהוא. עיקר הסיפור של יציאת מצרים מכוסס על זה שאנו מדגישים את שלילת העבדות מחד ואת חיוניות החרות מאידן וכך נאמר במשנה (2): "מתחיל בגנות ומסיים בשבח". ביושבנו בסדו ליל חרותנו, עלינו לפתוח תחילה בגנותנו ורק לאחר מכן לספר בשבחנו.

מתי הגנות ומהו השבח? - מובאות בגמרא שתי דעות (3): רב אמו הגנות: "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו", והשבח: "ועכשיו קרכנו המקום לעבודתו". ושמאל אמר - הגנות: "עבדים היינו לפרו כמצרים, והשבח: "ויוציאנו ה' אלקינו משם". אין אלה שתי דעות מנוגדות, כי אם משלימות אחת את השניה (4). אלה הם שני צדדים של גנות ושבח. האחד מדגיש את השעבוד הרוחני ואת הגאולה הרוחני והשני מדגיש את השעבוד הפיזי ואת הגאולה הפיזית. ורק שני אלה כאחד - הגאולה הפיזית-מדינית והגאולה הרוחנית - מהווים את הגאולה השלמה.

(1) פסחים פ"י, מ"ה. (2) שם שם, פ"ד. (3) פסחים קט"ז. ; רמב"ם - הל' חמץ ומצה פ"ז ח"ד. (4) לדעת הרישב"א - מחלוקת רב ושמואל היא רק את מה להקדים.

"ככל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". בכל דור ודור ישבו יהודים כליל הסדר, ספרו על היציאה מעבודת לחרות והשתדלו לחיותה בעצמם. אולם מי כמונו יכלו ל ח ו ש זאת מ פ ש, שהרי אנחנו חיינו בעצמנו יציאה משעבוד לגאולה. זכינו לראשית צמיחת גאולתנו, לתקומתה מחדש של מדינתנו ולשחרור ארצנו מידי זרים. יצאנו מ פ ש משעבוד לגאולה. אולם ספור יציאת מצרים מזכיר לנו שגאולה שלמה היא רק כאשר לגאולה הפיזית-מדינית מצטרפת הגאולה הרוחנית; כאשר גאולה חגוף נשלמת על-ידי גאולת הנשמה.

*

כליל הסדר של זמן חרותנו אנו שותים ארבע כוסות של הודיה כנגד ארבע לשונות של גאולה (5): "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, וחצאתי אתכם מעבודתם, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים" (6).

זאת החוכנית האלוקית ליציאתנו ממצרים. ממנה אנו למדים שמדובר בההליך של גאולה ויש בו שלבים (7):

א. "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" - הוצאת מתחת הסבל הקשה, עם התחלת המכות.

ב. "והצאתי אתכם מעבודתם" - הצלה מהעבודה בכלל, עם יציאתנו ממצרים.

ג. "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים" - בקריעת ים סוף.

(5) עי' ירושלמי - פסחים פ"י, ה"א. (6) שמות ו', ו-ז.

(7) עי' ספורנו ומלבי"ם שם.

ד. "נ ל ק ח ת י אתכם ל י ל ע ס" - כמעמד הר סיני.

אלה הם השלבים של הגאולה השלימה, גאולת הגוף וגאולת הנשמה כאחד. שלושת השלבים הראשונים עוסקים ביציאת מצרים - הגאולה הפיזית, והשלב הרביעי - מתן תורה - הגאולה הרוחנית. שלושת השלבים הראשונים עוסקים בשחרורנו מסעבוד מצרים, והשלב הרביעי מטגיש אותנו עם יתורנו.

לשם גילוי יתורנו בפועל בא השלב החמישי - הלשון החמישית של גאולה: "והבאתי אתכם אל הארץ אשר נחתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב, ונחתי אותה לכם מורשה אני ד'". (8). רק בארץ ישראל יש לנו האפשרות להגשים את יעודינו בשלמות כעס ד'. על-כן בשלב החמישי של "והבאתי אתכם אל הארץ" מסתיים התהליך בשלמות.

גלות מצרים היא השורש לכל הגלויות, וגאולת מצרים - השורש לכל הגאולות, ומחווה דגם ותכנית לגאולה האחרונה, אשר כההליכיה אנו הייס.

ראינו שיש שלבים בגאולה, כשם שישנם שלבים בגלות. בגלות משתעבד קודם הגוף ולאחר מכן משתעבדת גם הנשמה, וכן בגאולה - הגוף נגאל בראשונה ורק בהמשך נגאלת הנשמה. שעבוד הגוף קל יותר מסעבוד הנשמה, וגאולת הגוף קלה אף היא יותר מגאולת הנשמה. גם אחרי שהגוף כבר נגאל - הנפש עדיין נשארת משועבדת.

(8) שמות ו', ח.

כך היה בגאולה הראשונה של יציאתנו ממצרים וכך גם בגאולה האחרונה, אשר זכינו לחיות בתהליכיה.

הנביא יחזקאל (9) פורש את התכנית האלוקית של גאולתנו האחרונה: "ולקחתי אתכם מן הגויים, וקבצתי אתכם מכל הארצות, והבאתי אתכם אל אדמתכם, וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרת את לב האבן מכשרכם ונתתי לכם לב בשר. ואם רוחי אתן בקרבכם ועשית את אשר באקי תלכו ומשפטו תשמרו ועשיתם".

מדובר בתהליך אשר גם בו ארבעה שלבים. השלב הראשון עוסק בקיבוץ גלויות - גאולת הגוף, והשלושה האחרים-עוסקים בתהליך של גאולת הנשמה, עד לשיבה המלאה לתורה ולמצוותיה. ואז בא השלב החמישי והמסכם: "וישבחתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם, והייחתם לי לעם, ואנכי אהיה לכם לאלוקים" (10).

זכינו בדורנו לראשיה צמיחת גאולתנו עם תקומתה של מדינת ישראל וקיבוץ הגלויות לתוכה. זאת גאולת הגוף, אשר המשכה הברור והבטוח הוא גאולת הנשמה. אז תהיה גאולתנו שלמה.

* * *

"בניסן נגאלו, ובניסן עתידין להיגאל" (ר"ה י"א).

* * *